

ԲԱԺՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ	
20 ԹԻԻ ԽԱՄԱՐ	
Վառնա	Ֆր. 1,50
Վառնային դուրս	2
Արտասահման	2,50

ԿԱՏԱԿ

ԳՐՈՒԹԻՒՆԸ ԵՄ ԶԵՆ ՂՐԿՈՒԻՐ :	
Նամակ գրամ և այլն ղրկել հե-	
տեւեալ հասցէին ,	
ՎԱՐՁՈՒԹԻՒՆ « ԿԱՏԱԿ » Ի	
Վառնա (Պուլկարիա) :	

ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՒ ԶԱԻԵՇՏԱԿԱՆ

ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ՀԻՆԴՇԱՐԹԻ ԵՒ ԿԻՐԱԿԻ ՕՐԵՐԸ

Администрация на списанието
„ГАДАГЪ“
ВАРНА (България).

Հասար 7 1/2 Սանթիմ

Administration du journal
« GADAG »
VARNA, (Bulgarie).

ԼԵՌԱՆ ՄԱՐԴԸ

Ի՞նչ պէտք է ընենք .

Այս է ամենքին ալ հարցումը, բարեւելէ առաջ, բարեւելէ ետքը, որոնց կը պատասխանենք ինչ որ պարտաւոր էինք ընելու ասկէ քառասուն տարի առաջ կամ քսան տարի առաջ, այսինքն .

Հայերուն բնական երկիրը՝ Հայաստանը սուրճ աշխարհը՝ աչքի առաջ առնուլ և հասունցած մտքով ու իմաստուն խորհրդածութեամբ զանի լաւ մը քննել և հասկնալ թէ՛ ո՞ր կողմ, ո՞ր ծայր կարելի է հիմնել Հայկական կառավարութիւն մը, որուն գոյութիւնը հիմնուելէ ետքն ալ հաստատուն ու ապահով կրնայ մնալ .

Ինչպէս հայրենիք մը վերականգնել, հինգ հարիւր տարի գերութեան կապանքներու ներքեւ տապալակող և անասնային սարկութեանց հասած ժողովուրդի մը փրկութեան ու ազատութեան խնդիրը՝ ըստ ինքեան որչափ ալ արդար և իրաւացի ըլլայ, սակայն կարծուածին չափ ալ փոքրիկ կամ դիւրին բան մը համարելը աղայամտութիւն է, դպրոցի սաներով, կոչակարի աշակերտներով գլուխ ելնելիք գործ չէ : Դաշնակցականներէն մի յայտնի պարոն Տիգրան Ստեփանեանց՝

իմ և շատերու ներկայութեամբ այսպէս կը գոչէր « Հայաստանի ազատութեան փառքը չենք տալիս առհասարակ գործիչներին » : Հայ յեղափոխութեան ահաւոր գործը՝ դպրոցական արձակուրդի զբօսանք ու խաղ կարծող վարժապետներ շատ ունեցանք :

Հայաստանի մէջ յարմարագոյն տեղը ճանչնալէ և որոշելէ ետքը մնացեալ մասերուն վրայ սփռելու է մի հաստ վարագոյր և ամենքի աչք ու հոգի պէտք է յառի դէպի այն կէտ . այնտեղ հարկ է ամփոփել ամեն ոյժ ու պատրաստութիւն նիւթապէս, բարոյապէս, մանաւանդ ֆիզիքապէս, գնտակին ու ռումբին առաջն ելնել, սուրին ու սուրին կուրծք աւալը կտրիճի գործ է . քերականական վերլուծութեան, շաղկապի ու մակբայի վիճարանութեան չի նմանիր :

Միութիւնը՝ պատերազմի դաշտին վրայ է, բուն իր տեղը՝ լինի լեռ, լինի ձոր, հայդուկի խմբով, հրոսակային կամ աւազակային խմբով, թուուցիկ անթուուցիկ աղաղակներով յեղափոխութիւնը կաղ կը դնայ . Յեղափոխականին ամենէն զօրաւոր զենքը պէտք է ըլլայ իր գաղաւղը, իր ծածուկը, իսկ մենք ամեն ինչով ետ ըլլալէ զատ այդ գաղանիք ըսուած երա-

նեղի զէնքէն ալ զուրկ ենք, ոչ միայն ունեցածնիս, այլ և չունեցածնիս ալ պարծանքով հրապարակի վրայ հանել կ'ուզենք և այս ընթացքի հետեւանօքն էր որ առանց իսկական յեղափոխութեան, առանց պատերազմի բոմբիւնի երկու հաւրիւր հազար նահաճակներ տուինք, հինգ հարիւր հազար ընտանիքներ ալ մոխիրի վրայ նստեցուցինք, աւուր պարէնի կարօտ մուրացիկներ պատրաստեցինք, որոնք կ'աստանդեն՝ ուրախութիւն և զբօսանք պատճառելով եւրոպացի դիմակաւոր կեղծ քրիստոնեայ երկսեռ կրօնավաճառներու :

Յեղափոխութեան կեդրոնը պէտք է լինի յեղափոխելի վայրին մէջ, ամենայն մասամբ կազմակերպուած կառավարութիւն, ներքին, արտաքին, գանձային և յարաբերական մարմիններով, որոնց ղեկավարները ըլլան տեղւոյն հանգամանքներուն քաջահմուտ ճշմարիտ ազգասէրներ, իսկ անկէ դուրս գտնուող հայերուն պարտքն է միայն սատարել, օգնել նիւթապէս միահամուռ սիրով և ազգային սուրբ պարտուց առաքելի ճանաչողութեամբ :

Բարբարոս թշնամիին ահագին ուժին դէմ երեսուն հազար անձնուէր պատեւրազմիկ՝ յեղափոխականներու պարէնէն ու պաշարէն զատ, հաւատքէ ամուր տեղական դիրք պէտք է :

Ամէն քաղաք, ամեն գիւղ գաղթական ու ոչ գաղթական, պէտք է ունենայ իր սատարիչ գանձանակը, հայրենիքի փրկուածեան ազգահարկի արկղը վստահելի վարկ ունեցող յայտնի դէմքերու ձեռքին տակ և այդ սատարիչ արկղերէն նիւթական օգնութիւններն՝ մշտապէս հոսին դէպի ընդհանրական գանձարանն որուն կեդրոնն ալ կրնայ ըլլալ յարմարագոյն քաղաքի մը մէջ և նոյնպէս հանրածանօթ

դէմքի հովանաւորութեան և հսկողութեան տակ, որուն պաշտօնն ու պարտականութիւնն ըլլայ իր քով լճացած նուիրատուութիւններն ինչ միջոցաւ ալ լինի հասցնել տեղական յեղափոխական կառավարութեան ձեռքն :

Այս ամենուն հետ պէտք չէ մոռնալ անկեալներուն նեցուկ բարերար Ռուսիոյ պաշտպանութիւնն, որն որ բաւլըմաններ չունի, չառ ճառ չի կարգար, բայց չատ կը գործէ և շուտ կը հասնի. կուտայ բան մ'որ Ուէսթմինսթրի դուքսին ոսկիներէն շատ բարձր արժէք ունի. Ռուսը արհեստով կ'օգնէ ու քաջութեամբ կը նըպաստէ :

Յ. ՉԱԳԸՐԵԱՆ

ՄԵՐ ՇՈՒՐՋԸ

Հայ հարուստի մը տեսութիւններ իր դասակարգին նկատմամբ :

Անցեալ օր հարուստի մը հետ կը տեսնուէինք :

Մեր հարուստներն ըսաց, չունին երբէք պարտաճանաչութեան զգացում և անոնք մտրակով միայն դրամ կուտան. «Կատուկ» պարապ տեղը կը քննադատէ յեղափոխականները, որոնք գնտակով դրամ հաւաքելու հարկին մէջ ինկած են երկարժամանակեայ փորձառութենէ յետոյ :

Մարդ երկար չունչ մը կ'առնէ լսելով ազնուամիտ հարուստին այս արդար մեղադրանքը իր դասակարգին նկատմամբ : Մեր հարուստներու մտածման չըջանալն այնքան նեղ է, որ չը դիտեն թէ ո՞ր է ճշմարիտ վայելքը :

Ասոնք են, որ անզգայ են իրենց ազգակիցներուն տառապանացը, ասոնք են որ տեսակ մը դժոխային հաճոյքով կը դիտեն իրենց շուրջը թափուած արցունք :

ները, և վերին աստիճանի բարբառոսութեամբ մը այդ թշուառութեան անգունդին մէջ իսկ կը փնտռեն ծաղիկ մը, գոհար մը իրենց տուփալից անկողինները զարդարելու համար: Դժբաղդաբար պակաս չեն այս կարգի անլուր վասութեանց օրինակներ մեր շուրջ, ուր կը գտնենք Հայ Լայժք դահավէժ եղած և յաւից ցղլուխ մխրճուած ամենա աղտոտ կոյանոցներու մէջ: Կին և խաղ, ահա ինչ որ են մեր հարուստներու խոտալը. չկայ վեհ դժբաղդ մը, որ զիրենք շարժէ, և ցոյց տայ ճշմարիտ հաճոյքը. իրենց մէջ չկայ կարեկցութեան, գլխոյ մանանեխի հատ մը, որ իրենց աչքերը դարձունէ դէպ ի այն ծովածառալ թշուառութիւնը, ուր կը լողայ այսօր իր արիւնէն եղող հայ ժողովուրդը ծայրէ ի ծայր: Արտաքոյ կնոջ և խաղի չիք հաճոյք: Եւ իրաւ որ հարուստներու այս կացութիւնն ստեղծած է բռնի դրամ առնելու գաղափարը, զոր մեր ընկերակցական յեղափոխականներ այսօր Դեմոկրատիկ սուր մըրած են անոնց գլխին վերեւ: Պատճառն իրենք են:

Միեւնոյն ատեն արդարութեան պարտք մ'է խոստովանիլ թէ՛ կան յարգելի բացառութիւններ ալ, որոնք Հայու պէս կ'զգան Հայերու ցաւերը և ահա այդ կարգէն — էր — իմ աղնիւ խօսակիցը որ հաւաստի և անկեղծ պատմութեանց նայելով, իր այդ առողջ մտքին կը միացունէ նաեւ շատ մը գործնական ապացոյցներ և ասով իրաւամբ կը գրաւէ շատերու հետ և իմ համակրանքն ու հիացումը:

Ահա անապատին մէջ օվասիս մը:

Տիւնճէ

ՎԵՐՋԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

— 0 —

ՄԱՍՆԱԴՈՐ ՀԵՌԱԳԻՐԻՔ «ԿԱՏԱԿ» Ի

Բարիկ, 16 Յունիս.

Կառավարութիւններէն մէկ քանին թէսալիոյ ընդ հուպ պարպուիլը կը պահանջեն, սակայն Գերմանիա գիտել կուտայ թէ թէսալիա մեծ քաղաք մը ըլլա-

լով կարելի չէ Պօլոյ խառգիւղին չափ շուտ պարպուիլը:

Պէրլին 16 Յունիս.

Տաճկաստանի այժմեան սպառազինութիւնն և մանաւանդ պաշտպանութիւններն այն աստիճան ահ ու սարսափ ազդած են խեղճ Պիզմարք իշխանին վրայ, որ գիշերները երազը կը տեսնէ եղեր թէ Մահմէտականներն ամբողջ Եւրոպա գրաւեր են. հետեւաբար խորհուրդ պիտի տայ կառավարութեանց որ ալ այսուհետեւ թուրքիոյ հետ պատակաւորութեան վարուին, և զգուշանան նորա բարկութիւնը իրենց վրայ հրաւիրելէ:

Կ. Պօլիս, 20 Յունիս.

Վեց մեծ տէրութեանց դեսպանք, իրենց պատկանած կառավարութեանց հարցուցած ըլլալով որ, եթէ հայ յեղափոխականաց մէկ նոր ցոյցին առթիւ ջարդ տեղի ունենայ ինչ ընթացք բռնել պարտին. պատասխան ընդունեցան որ այդ պարագային մէջ միանալով ըստ ընկալեալ սովորութեան նօթա մը տան Բ. Դրան. Սակայն որպէս զի պարոնայք դեսպանք սոյն պարզ ձեւակերպութեան համար իրենց թանկագին վայրկեանները չը զոհեն, նախընթաց ջարդերու առթիւ լամբազրուածներէն մին նոյնութեամբ ընդօրինակեն, անշուշտ թուականը փոխելով:

Կառավարութիւնքս չուզելով թոյլ ընթացք բռնած ըլլալու ամբաստանութեան ենթարկուիլ վերստին, կը յանձնարարենք որ յիշեալ նօթան այս անգամ պատշաճաբար զօրաւոր թղթի վրայ և գրերն ըլլան հսկայ և ահաբեկիչ առ ի սարսափ թուրք կառավարութեան և առ ի մխիթարութիւն հոգւոցն հանգուցեցող Հայոց, ամէն:

Գ.

ԹՕԲԱԼ ՇԷՅԹԱՆԸՆ ՀԱՔՈՒՄ ՕԼՄԱՍԵ

(Իւշիւնճիւ նուաճեցողն պագըսը)

- Պագսա՛նա, էսկի փափաղ - եէնի ատամ,
իւէրի կէլաէ՞նէ :
- Կէլաիմ էֆէնտիմ :
- Ասըն նէ՞ տիր :
- Էվէլ տէր հայր ըտը, չիմտի միւսիւ օլ-
տուս :
- Տէր հայրըդտան միւսիւլիյէ դատար
չըդտըն, հէ՛, ա՛յդ օլտուն . իշ պէճէրէնին
գըլըճ գուշանանըն :
- Էֆէնտիմ, տէր հայրըդ հավասը աղըր
կէլաի, պանա եարամատը, հէքիմլէրին թէր-
թիպի իւէ մէճպուր օլտուս հավա տէյիւմէյէ :
- Էյ պարէ չիմտի էյիմիսին :
- Համո օլտուն, հէր թարաֆըմ էյի՛, տի-
րի՛, սաղլա՛մ :
- Շիֆանը պուլմուշսըն ամմա, պու պէ-
լալարըտա պաշընա թօրլամըչ սըն . Տավաճը-
լարըն վար, նէ՞ տէյէճէքսին :
- Պէնիմ քիմսէ իւէ ալըպ վէրէճէյիմ եօդ,
ֆազաթ քիմլէր իսէ, չաղըրըպ սօրըն, նէ՞
իմիշ տավալարը :
- Երէցկինին էօլմիւշ տէ պաշա պիր դա-
րը ալմը՛ մըսըն, ալաճա՛գմըսըն, օնու սէօյ-
լէյօրլար :
- Չաղը՛ր, դարչը գարչըյա սէօյլէչէլիմ :
- Պագսա՛նըգա, իւէրի կէլին, սէնին ա-
տըն նէ՞ :
- Մին կայրու հատտին Ե. տէրլէր :
- Պու ատամտան նէ՞ իսթէրսին :
- Պէն տէրիմ քի էվլէնմէյէ հագգը վար :
- Հա՛, տէմէք սիզի պիրաղ եաղլամըչ
օլմալը :
- Խա՛յըր, պէն թապիւաթըն հուգուգընը
մուհաֆաղա իթմէյէ պօրճլու օլտըլըմտան,
տէյօրըմ քի պու ատամըն հագգը վար :
- Տէլի՛ գանը, սէնտէ իւէրի կէլ. ատըն նէ՞ :
- Գ. Ա. :
- Պու ատամտան նէ՞ իսթէրսին :
- Պէն տէրիմ քի էվլէնմէյէ հագգը եօդ :
- Տէմէք, սիզիտէ եաղլամայա ունուլմըչ :

— Խա՛յըր, պէն քիլիսէնին հուգուգընը
մուհաֆաղա իթմէյէ պօրճլու օլտըլըմտան,
տէյօրըմ քի, պու ատամըն էվլէնմէյէ հագգը
եօդ տըր :

— Աղնատըմ, պիրինիդ թապիւթ վէ պի-
րինիդ քիլիսէ թարաֆընտան վէքիլսինիդ .
էյի ամմա վէքեալէթնամէնիդ վա՛ր մը. դիրա
վէքեալէթնամէսի օլմայան, բույէթի տալա
իտէմէգ :

— Խա՛յըր, հէր իքիմիդին տէ եօդ տըր :

— Էօյլէ իսէ, իքինիդաէ պիր թարաֆա
տուրընըդ, պագալըմ էսկի փափաղ նէ՞ տէյօր :

— Էֆէնտիմ, պէն կէնճ հալիմսէ, եանի
ֆընկը՛ր ֆընկը՛ր սըչրատըլըմ գէման, կէլէ-
ճէկինի ֆէհմ իթմէյէրէք, վէ գարըմ իւէ
եաշահաճաղըմ զանըն իւէ, գալըտըմ փափաղ
օլտուս :

— Էյ, նէ՞ չարթ իւէ օլտուն :

— Շարթ բէք չօդ, եալընըդ քիւշիւք չար-
թըն պիրի տէ, «Երէցկին էօլլուսէ էվլէն-
մէյէճէքսին» տէտիլէր . պիզաէ ճահիլլիքլէ
տիւշիւնմէյէրէք, հէ՛ տէտիք . հի՛ւ, հի՛ւ,
հի՛ւ . . . :

(Տէվաճի)

ԻԹԹԱՐ

«Կատակ» ըն իքինճի նիւսիսէսինտէ, է՛յ
միւսիւ նուշիկ, գահվէճի չըրաղըլընը պը-
րագտըն, օնա պիր չէյ տէնմէգ, լաքին աշ-
ճըլըլը նէյէ՞ պըրագտըն տէնմիշ օլտուգուն-
տան, պաղըլարը զանն իթմիլլէր քի պու
կիւնլէրտէ լօզանիթասընը տիկէրինէ տէվը
իտէն Պ. Վահաղն Պարթիւսեան հագգընտա
տէնմիշ տիր. հալ պու քի մէրգումա պիր կէօ-
նա շումուլի օլմատըլը պէյան ու իիթար
օլունուր :

Ա. Զ. Դ

Կատակ կը ծախուի նաեւ հետեւեալ տե-
ղերն :

Սասունի սրճարանին ծխալաճառը Պ.
Թէրգեանի մօտ . Մուսալլա, Ապտուրբահան
միլիթին գիմացը Պր. Ա. Չարպահանլիւանի
և Մուսալլա, Վասպուրականի սրճարան Պ.
Գեղամ Տ. Յարութիւնեանի մօտ :

Отговорникъ : П. Глушковъ.

Печатница К. Николовъ.—Варна.